

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра культурології та інформаційної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Ю. С. Сабадаш

«19» _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПП 1.2.3 Історія світової культури (інтегрована дисципліна)

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 034 «Культурологія»
(код та найменування спеціальності)

Спеціалізація «Культурно-дозвілєва діяльність»
(назва спеціалізації)

Факультет історичний факультет
(назва факультету)

2018-2019 рік

Робоча програма з інтегрованої навчальної дисципліни «Історія світової культури» для студентів спеціальності 034 «Культурологія», ОС «Бакалавр», денної та заочної форм навчання.

Розробники:

Сабадаш Ю.С. доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності;

Нікольченко Ю.М. доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності доцент, заслужений працівник культури України;

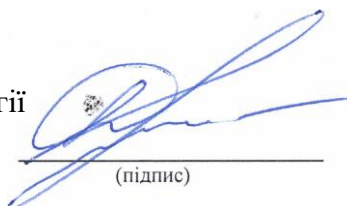
Рябуха Ю.В., к.і.н., доцент кафедри культурології та інформаційної діяльності;

Дабло Л.Г. к. культурології, старший викладач кафедри культурології та інформаційної діяльності.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності МДУ

Протокол від «19» лютого 2019 року, №13

В.о. завідувача кафедри культурології та інформаційної діяльності

(підпис)

Ю. С. Сабадаш

©Сабадаш Ю. С., Нікольченко Ю. М.,
Рябуха Ю.В., Дабло Л.Г. 2018 рік

©МДУ, 2018 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS: 16,5 Денне віділення – 16,5 Заочне віділення – 4.5	02 Гуманітарні науки 034 Культурологія	Нормативна	
Модулів – 7 Змістових модулів – 37 Загальна кількість годин: 495 денна ф.н. - 270.	Спеціалізація «Культурно-дозвіллева діяльність»	Рік підготовки	
		1,2-й	1,2-й
		Семестр	
		1,3-й	1,3-й
		Лекції	
		120 год.	
		Семінарські	
		78 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		297 год	
		Індивідуальні завдання:	
30 год			
Вид контролю: екзамен			
М.1 Первісна культура Загальна кількість за модулем -30 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 12 СРС – 18 ІЗ – 2 для заочної форми навчання: аудиторних – 6 год. СРС – 21 год. ІЗ – 3 год.	Освітній ступінь: «Бакалавр»	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		8 год.	4
		Семінарські	
		4 год.	2
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		18 год	21
		Індивідуальні завдання:	
		3	3
		М.2 Культура Давнього Сходу Загальна кількість за модулем -60 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 24 СРС – 36 ІЗ – 4 для заочної форми навчання: аудиторних – 12 год. СРС – 42 год. ІЗ – 6 год.	
1-й	1-й		
Лекції			
14 год.	8		
Семінарські			
10 год.	4		
Лабораторні			
-	-		
Самостійна робота			
36 год.	42		
Індивідуальні завдання:			
4 год.	6		
М.3 Культура Античності Загальна кількість за модулем -45 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 18 СРС – 27 ІЗ – 3 для заочної форми навчання: аудиторних – 8 год. СРС – 33 год. ІЗ – 4 год.			
		1-й	1-й
		Лекції	
		10 год.	4
		Семінарські	
		8 год.	4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		27 год	33
		Індивідуальні завдання:	
		3	4
		Вид контролю: екзамен	

М.4 Культура Середньовіччя Загальна кількість за модулем -90 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 36 СРС – 54 ІЗ – 5 для заочної форми навчання: аудиторних – 18 год. СРС – 69 год. ІЗ – 9 год.	Семестр	
	3-й	3-й
	Лекції	
	26 год.	10
	Семінарські	
	10 год.	8
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	54 год	69
	Індивідуальні завдання:	
	5	9
	М.5 Культура Відродження Загальна кількість за модулем -60 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 24 СРС – 36 ІЗ – 4 для заочної форми навчання: аудиторних – 18 год. СРС – 69 год. ІЗ – 9 год.	Семестр
3-й		3-й
Лекції		
14 год.		10
Семінарські		
10 год.		8
Лабораторні		
-		-
Самостійна робота		
36 год		69
Індивідуальні завдання:		
4		9
М.6 Культура Нового часу Загальна кількість за модулем -120 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 48 СРС – 72 ІЗ – 7 для заочної форми навчання: аудиторних – 18 год. СРС – 69 год. ІЗ – 9 год.		Семестр
	3-й	3-й
	Лекції	
	28 год.	10
	Семінарські	
	20 год.	8
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	72 год	69
	Індивідуальні завдання:	
	7	9
	М.7 Культура ХХ ст. Загальна кількість за модулем -90 Тижневих годин: для денної форми навчання: 5 аудиторних – 36 СРС – 54 ІЗ – 5	Семестр
3-й		-
Лекції		
20 год.		-
Семінарські		
16 год.		-
Лабораторні		
-		--
Самостійна робота		
54 год		-
Індивідуальні завдання:		
5		-
Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/60%

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – сформувати у студентів систему знань щодо унікальності світової культури та її ролі і місця у світовому культурному просторі. Досягнення означеної мети є можливим шляхом реалізації наступних **завдань**:

- формування у студентів конкретного уявлення про світову культуру як відкриту, динамічну, цілісну систему;
- розкриття основних чинників і смислових домінант історико-культурного процесу;
- напрацювання досвіду усвідомлення особливостей менталітету і хронотопу відповідної культури, систематизація інформації про зміст культурних традицій та культурні новації народів різних часів;
- різнобічний аналіз найважливіших пам'яток культури, ознайомлення з сучасними методами дослідження історико-культурних подій та процесів;
- входження у проблемне поле наукових досліджень з історії культури; розкриття місця історії культури у формуванні сучасних гуманітарних знань, розширення інтелектуального й духовного багажу студентів шляхом приєднання їх до поліфонії мов і кодів світової культури.

Реалізація поставлених завдань спрямована на сприяння всебічному розвитку студентів як особистостей, підготовку фахівців-культурологів з високою естетичною культурою, ознайомлення у найбільш концентрованій формі з духовними надбаннями первісного суспільства, країнами Давнього Сходу та Античності як фундаментом щодо подальшого розвитку світової культури.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

Знати:

- основні культурологічні поняття і терміни, а також фундаментальні історичні категорії і головні теоретичні підходи до вивчення історії культури;
- роль «цивілізаційного фактора» в історії культури; соціальні аспекти динаміку, особливості й результати взаємодії культур; зміст і форми процесу культурогенезу;
- структуру й еволюцію «просторово-часового мислення» культур різних, світоглядні настанови й динаміку їхньої зміни;
- роль головних конфесій в історії культури; історичні етапи змін у художній культурі народів світу, стильові особливості і найбільш значні пам'ятки світової літератури і мистецтва;
- загальнокультурне значення провідних філософських шкіл і напрямків; найбільш значні наукові і технічні досягнення;
- характерні риси способу життя і побуту окремих соціальних шарів і груп різних суспільств на певних етапах їх історії.

Вміти:

- розглядати динаміку зміни світоглядних установок світової культури в єдності з особливостями її внутрішнього розвитку і ходом історичного процесу;
- виявляти синхронні та діахронні аспекти історії культури простежувати взаємозв'язок між загальнокультурними процесами і розвитком окремих сфер культури;
- інтерпретувати культурні процеси та явища у контексті існуючих методологічних підходів, аналізувати праці з історії світової культури, зважаючи на їх теоретичну основу у конкретний зміст, концептуальну завершеність й аргументованість.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Первісна культура.

Вступ. Предмет і завдання курсу.

Тема 1. Співвідношення природи і культури.

Формування історії культури як наукової дисципліни, її структура, предмет і завдання.

Співвідношення природного і культурного. Натура та культура. Людина як продукт біогенезу та культурогенезу. Специфіка культурної еволюції, її відмінність від біологічної. Специфіка людської діяльності. Критерій домінанти культурогенезу. Культура як підстава гармонізації відносин між людиною та природою.

Тема 2. Культура збирання і полювання.

Первісна епоха та її місце в історії людства. Базові засади культури збирання та полювання. Розселення первісної людини на території Землі. Регіональне розмаїття культури збирання та полювання.

Рід як сімейна та господарська одиниця.

Традиція як тип культури. Специфіка виховання та залучення до знання. Побут і поведінка.

Різновиди та сюжети первісного мистецтва.

Тема 3. Неолітична революція і культура (VI-III тис. до н. е.).

Поняття «неолітична революція». Перехід від приватновласницького господарства до виробничого. Землеробство і скотарство. Докерамічний і керамічний неоліт. Трансформація родової спільноти в сусідську.

Мегалітична культура. Прикладне мистецтво.

Енеоліт. Індоевропейська проблема. Умови виникнення етносів. Урізноманітнення культур як фактор формування етносів. Мовні родини. Класифікація історичних форм писемності. Традиційний тип культури.

Дефініції міфу. Ознаки синкретизму. Специфіка міфологічної єдності світу та повсякденності. Етапи розвитку міфу. Історична динаміка функцій міфу. Форми розкладу міфу (релігія, ідеологія, мистецтво, казка).

Тема 4. Культура бронзового і раннього залізного віку (II-I тис. до н. е.).

Зміцнення виробничої системи господарства в епоху бронзи. Кульмінація світогляду, ґрунтована на обоженні природного циклу, обоження душі, що керує тілом людини, культ мертвих і масові могильники.

Астральна, зокрема зодіакальна символіка. Поховальний обряд, пов'язаний із культом предків і вірою у відхід душ померлих на небо. Поховальні конструкції (піраміди, гробниці, кургани тощо). Зольники як місця жертвоприношень та обрядових дій.

Антропоморфна і зооморфна культова пластика. Шнурова лінійно-геометрична орнаментация посуду.

У ранньому залізному віці – перенесення центру ваги у світогляді на соціальні сили.

Відхід людини від узгодження своєї діяльності з циклами природи. Занепад ролі зодіаку. «Закон» – гармонія розвинутої структури держави.

Розвинуте язичництво і пов'язана з ним міфологія. Два призначення поховального обряду: для знаті і для простої людини.

Модуль 2. Культура Давнього Сходу.

Тема 5. Культура Стародавнього Єгипту.

Витоки давньоєгипетської цивілізації. Технологічна основа давньоєгипетської культури: іригаційне землеробство, скотарство, ткацьке ремесло. Періодизація культури Стародавнього Єгипту. Культ фараона. Картина світу в культурі Стародавнього Єгипту. Релігія. Релігійна реформа Ехнатона. Заупокійний культ. Здобутки давньоєгипетської цивілізації. Піраміди. Магія, міфологія, архітектурна символіка й «Тексти пірамід». Образотворче мистецтво. Розвиток філософського скептицизму й вільнодумства («Суперечка людини і Ба», «Пісня арфіста»). Писемність. Освіта. Музика. Наука (математика, медицина). Приклади Стародавнього Єгипту: фундаменталізм та гігантоманія Нового й Пізнього Царств. Спадщина Стародавнього Єгипту.

Тема 6. Культура Месопотамії.

Витоки культури Месопотамії. Заселення Межиріччя. Міжетнічний та міжкультурний діалог на території Межиріччя (шумери, аккадці, амореї, арамеї, халдеї та ін.). Картина світу в культурі Месопотамії. творення світу як процес упорядкування хаосу. Держава як соціальний космос. Вплив географічних умов Межиріччя Тигру та Єфрату на утвердження мотивів плінності світу у месопотамській ментальності. Ідеал людини в месопотамській культурі: покора та скепсис. Релігія. Люди і боги: культ плодючості, статус жреців і жриць. Здобутки месопотамської цивілізації. Шумерський клинопис, освіта, бібліотеки, фольклор і професійна література. Досягнення в галузі математики та астрономії.

Тема 7. Культура Стародавньої Індії.

Витоки давньоіндійської цивілізації. Хараппська культура. Міське життя, розвиток будівництва, техніки, художньої творчості. Проблема наукової реконструкції Хараппської цивілізації: мова, писемність, причини загибелі. Ведична культура індоаріїв. Картина світу в давньоіндійській культурі: релігія, міфологія, циклічна модель культури, аграрні й тотемні культури. Брахманізм. Варни. Діяльність кастових священнослужителів. Кастовий лад у контексті космологічної моделі («Пурушасукта»). Соціальна поведінка людини у межах кастового ладу. Джайнізм та Буддизм. Людина і світ у буддизмі, етика буддизму. Здобутки давньоіндійської цивілізації. Архітектура і мистецтво. Кушани. Гупти. Касты. Становлення індуїзму. Наука (феномен аюрведи), писемність, література. Індійський спадок і сучасність.

Тема 8. Культура Стародавнього Китаю.

Витоки давньокитайської культури. Найдавніші культури. Становлення давньокитайської державності. Консолідація суспільства на засадах культу імператора як «Сина Неба» (Тянь-цзи). Картина світу в культурі Стародавнього Китаю. Даосизм. Конфуціанство. Моїзм. Буддизм. Норми повсякденного життя. Матеріальні звершення: лакове виробництво, шовк, папір, порох. Досягнення Стародавнього Китаю. Розвиток науки. Писемність та література. Мистецтва: живопис, скульптура, прикладні мистецтва, архітектура, музика, театр. Концепція щастя у Стародавньому Китаї. Спадок китайської культури і сучасність.

Тема 9. Культура Стародавньої Японії.

Витоки давньояпонської культури. Археологічна культура «яйой»: обцинна організація, поливне землеробство, металургія. Епоха царів Ямато (III-IV ст.), період «кофун дзидай» (IV-VII ст.). Буддизм в Японії. Консолідація суспільства навколо ідеї права в «епоху Законів» (V-VIII ст.). Універсальне законодавство «Тайхорьо» - юридична база феодальної держави. Картина світу в культурі Стародавньої Японії. Світоглядні особливості: ізоляціонізм, традиціоналізм. Синтоїзм. «Воїн» як ідеал людини в Стародавній Японії. Анімістичний культ предків в етнічній свідомості японців. Здобутки японської цивілізації. Провідні види мистецтва: каліграфія, поезія, живопис, театр. Вабі, сабі, юген як провідні принципи мистецтва. Особливості архітектури (синдром

«гігантоманії»). Побутова культура: мініатюра, естетизм чайних церемоній, мистецтво «ікебана», виробництво ланових шкатулок. Спадок японської культури і сучасність.

Модуль 3. Культура Античності.

Тема 10. Крито-мікенська культура (III-I тис. до н. е.).

Антична культура та її складники. Крито-мікенська культура як перший етап античної цивілізації. Культурна інтеграція Крита. Кносський палац та його культурні функції. Релігійна специфіка Криту. Види і сюжети егейського мистецтва.

Історичні підґрунтя Троянської війни. Міфологічне коріння епічних поем Гомера «Іліада» і «Одіссея». Формування та занепад крито-мікенської культури.

Тема 11. Культура Греції архаїчного періоду (VIII-VI ст. до н. е.).

Грецька архаїка – епоха кристалізації основних форм античної культури. Становлення поліса. Велика грецька колонізація VIII-VI ст. до н.е. Античне місто. Акрополь. Агора.

Грецька кераміка: гармонія утилітарно-функціонального і естетичного початки. Типи розпису по кераміці. Види античних ваз. Основні центри по виготовленню кераміки.

Храмова архітектура. Типи храмових споруд. Архітектурний ордер. Функції античного храму. Храм, що оточує природний ландшафт. Розвиток пластичного мистецтва в епоху архаїки. Рання монументальна скульптура – кори та куриси – перші кроки в освоєнні мистецтвом форм і пропорцій людського тіла.

Поняття епосу як літературного роду. Гомерівське питання в науці (питання про авторство «Іліади» і «Одіссеї»).

Давньогрецькі мудреці. Культурні засади виникнення філософії. Піфагорійська школа.

Тема 12. Грецька культура періоду класики (V-IV ст. до н. е.).

Загальна характеристика культурного періоду. Перемога греків у боротьбі з персами та її значення для становлення самосвідомості грецької культури. Розквіт полісної демократії.

Закономірності полісної культури. Афіни та Спарта: дві моделі грецького полісу. «Золоте століття» Афін. Найкраще прояв і усвідомлення провідних цінностей грецького світу. Пайдея: ідеал справедливої держави-батьківщини і гармонійної людини-патріота.

Особливості художньої культури доби класики. Скульптура епохи класики. Розквіт пластичного мистецтва. Скульптурні роботи Фідія, Мирона, Поліклета, Скопаса, Праксителя та ін.

Феномен грецького театру. Джерела грецького театру: культ Діоніса. Античний театр: синтез культового дії і видовища, громадська трибуна і форма виховання громадян.

Розвиток та затвердження нового літературного роду – драматичного. Основні жанри грецької драми: трагедія, комедія, сатирівська драма. Проблематика античної трагедії: проблема рока (долі) і морального вибору людини. Трагедії Есхіла, Софокла, Евріпіда. Рання аттична комедія: Арістофан. Життєвість, політична злободенність комедії.

Афіни як центр філософської думки в епоху класики. Філософи і філософські школи в Афінах: від натурфілософії до проблем антропології, політики, етики, риторики.

Системи виховання та освіти в Древній Греції як відображення провідних цінностей і соціальних потреб грецьких держав. Спартанське виховання – формування стійкого воїна. Афінська школа – формування гармонійної людини. Зародження історичного мислення як результат культурно-історичного досвіду і процесу зростання самосвідомості грецького народу. Геродот, Фулід, Ксенофонт.

Тема 13. Культура Греції періоду еллінізму (III-I ст. до н. е.).

Завоювання Олександра Македонського і розпад його імперії. Загальна характеристика культурного періоду. Нові міста і держави. Поширення грецької культури в широкому регіоні Східного Середземномор'я (еллінізація Сходу).

Розширення культурного діапазону. Взаємовплив і синтез культур. Змішання традицій, культів. Грецька домінанта в культурі елліністичних держав. Спроба виділити найбільш цінні досягнення («Сім чудес світу»), класифікація знань. Самовизначення і розвиток конкретних наук, поява талановитих учених: Евклід, Аристарх, Ератосфен, Селевк, Архімед, Дікеарх та ін. Бібліотека як новий тип суспільного установи, поширений в елліністичному світі.

Пошук опори в новому, нестійкому світі. Філософські школи в Афінах: епікурейців, кініки, керінаїки.

Особливості художньої культури доби еллінізму. Тенденція до монументалізму (палацовий ансамбль в Олександрії), посилення декоративного начала (вівтар Зевса в Пергамі), інтерес до складних інженерних рішень (маяк на о. Форос). Розвиток традицій класики в скульптурі («Ніка Самофракийська», «Афродіта Мілоська»). Складні багатофігурні композиції Родоської скульптурної школи («Лаокоон» тощо).

Література: занепад епічної традиції, переважання малих жанрів.

Тема 14. Римська культура періоду Давнього царства (VIII ст. до н. е.-494 р. до н. е.)

Заснування Риму: легенда й історія. Міфологія римлян. Переважання в ній історичних переказів, асиміляція грецького пантеону богів. «Капітолійська трійця»: Юпітер, Юнона, Мінерва (храм трьох богів на Капітолії). Місцеві хтонічні божества. Патріархальний побут. Будівництво Риму. Акведуки.

Римські добродетності часів Давнього царства: строгість, суворість, простота звичаїв, патріотизм і відданість Риму. Поняття римської доблесті.

Тема 15. Культура доби римської республіки (494-30 р. до н. е.).

Формування соціальної структури: патриції та плебеї. Нобілітет. Демократичні тенденції. Формування основ римського права. Досвід публічних виступів і розвиток ораторського мистецтва (брати Гракхі, Цицерон). Розширення і зростання багатства римської держави.

Інтерес до занять науками, мистецтвом, філософією. Засвоєння і творче переосмислення уроків грецької культури – в архітектурі, скульптурі, освіті, філософії, поезії. Зростання ролі духовного життя, інтелектуальних занять у патриціїв (поняття дозвілля).

Зростання ролі Риму Середземномор'я. Забудова Римського форуму. Урочисті тріумфи полководців-переможців. Становлення культури видовищ. Протириччя між республіканським державним устроєм і роллю світової держави. Тенденція до єдиновладдя і боротьба з нею.

Філософські діалоги Цицерона, його ідея культурної людини, що з'єднує освіченість філософську і риторичну.

Освіта у Римі – формування гідного громадянина, здатного служити державі.

Тема 16. Культура римської імперії (30 р. до н. е.-476 р. н. е.).

Підстави встановлення єдиновладдя: характер однієї людини – доля всього Риму. «Золотий вік» Августа – ілюзія збереження республіканських традицій і старої римської доблесті. Зростання могутності і багатства імперії.

Рим – столиця світу. Поширення системи цінностей і форм римської культури на широких просторах імперії. Військові перемоги і самоствердження Риму в творчій діяльності – масштабному будівництві, технічних досягненнях, розвиненій системі права, мистецтві, риторичі, літературі.

Поглиблення суперечностей і контрастів римського життя. Захоплення стоїчної філософією. Занурення в приватне життя, зростання інтересу до внутрішнього світу людини.

Пізній Рим – захід античного світу. Загострення протиріч римського життя. Вичерпаність духовних основ античного світу. Безвір'я, аморальність, песимізм. Криза культури, не здатної породжувати нові органічні форми.

Варваризація римського світу. Хвиля містичних культів, епігонських філософських шкіл. Виникнення християнства.

Розпад Римської імперії на Західну і Східну (395 р.). Падіння Риму під тиском варварів.

МОДУЛЬ 4. КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Тема 16. Основні риси та особливості середньовічної культури

Середньовіччя займає період всесвітньої історії, що слідує за історією стародавнього світу і передує новій історії. Термін «середні віки» (лат. Medium aevum, букв.–середній вік) з'явився в XV ст. у італійських істориків-гуманістів, які стали вживати його для визначення періоду історії від загибелі Західної Римської імперії до XV ст. Епоха Середньовіччя поділяється на три періоди. Перший період (кінець V – перша половина XI ст.) є перехідним від античності і варварства до феодальної епохи, якому характерний економічний занепад. Другий період (друга половина XI-XII ст.) – час розквіту середньовічного феодального суспільства, поширення освіти та культурного розвитку. Третій період (XIV-XV ст.) – час зміцнення феодальної монархії і послаблення впливу церкви, появи наукових дослідних знань, зародження гуманізму і початок епохи Відродження.

Тема 17. Антична спадщина у західноєвропейській ранньосередньовічній культурі

У період раннього Середньовіччя на зміну античній, світській культурі приходять середньовічна культура, в якій відверто домінували релігійні погляди. Формування культури обумовлено спадщиною традицій старого християнства і спадщина культури варварських народів, які зруйнували Рим. Монополія церкви, яка підпорядковувала своїм принципам і мотивами всі сфери мистецтва та освіти. Перша ранньосередньовічна енциклопедія «Етимологія», написана в VI столітті Ісидор Севільський. Ключовим моментом середньовічної культури - символізм, більшість творів мистецтва просякнуті символами і алегоріями, які згодом стали усталеними. Каролінгське і Оттоновське відродження.

Тема 18. Романська культура

У культовій архітектурі романського періоду дерево витіснив камінь. Тип феодального замку склався саме в цю епоху: він стояв на підвищенні, на зручному для спостереження й оборони місці і був символом влади феодала над навколишніми землями.

Склався стиль романської архітектури. Суворість, простота гладких стін (різьблення лише на капітелях колони) – в Оверні, надмір зовнішнього декору — в Пуатьє, величні храми у Нормандії і Бургундії. XI-XIII ст. – час розквіту монументального мистецтва: як живопису, так і скульптури. Дискусії в галузі теології, виникнення єресей (проти однієї папа у 1210 р. оголосив навіть хрестовий похід). «Страшний суд», апокаліпсичні видіння, ордалії, історія страждань і смерті Христа («Страсті Христові»), життя святих – страдників за віру. Розвивається книжкова мініатюра.

Романський період – це пора найвищого розквіту середньовічної культури: світської літератури і поезії, театру, в якому ставлять і містерії, і світські фарси; музики, де на зміну унісону прийшло багатоголосся церковних хорових гімнів. Карнавал та літургія.

Середньовічний героїчний епос репрезентований такими літературними пам'ятками, як французька «Пісня про Роланда», іспанська «Пісня про мого Сіда», німецька «Пісня про Нібелунгів», вірменська поема «Давид Сасунський» та ін.

Саме в період середньовіччя остаточно складається образ лицаря як взірця, що уособлює ряд неодмінних – відповідно до цінностей епохи – достоїнств.

Тема 19. Культура готики

Другий загальноєвропейський стиль, що виник XII ст. і був поширений тією чи іншою мірою у багатьох країнах Європи у XIII-XV ст., називається готичним. Готика (з фр., від назви германського племені готів - умовний термін, який почав уживатися за доби Відродження, коли середньовічне мистецтво розглядалося як «варварське») прийшла на зміну романському стилю. Нове піднесення культури, яке почалося в XI ст., зумовило ранню схоластику, суть якої полягала у спробі логічного синтезу античної філософії та християнського віровчення, розуму і віри. Підвищений інтерес до експериментального пізнання сприяв виникненню протягом XII-XIII ст. перших європейських університетів.

Головну роль у готиці відігравали архітектура. Колискою готики вважається Франція. Найбільшим храмом періоду ранньої готики був Собор Паризької.

Еволюція видовищ театрального типу. Театральні видовища: міраклі (XIII ст.), містерія (XIV-XVI ст.) та мораліте (XV-XVI ст.).

Тема 20. Освіта і наука Західної Європи у XI-XV ст.

У XI-XV ст. з розвитком міст, ремесел, торгівлі, утворенням централізованих держав відбулися зміни у духовному житті західноєвропейського суспільства. Значний крок уперед зробили техніка виробництва, наука, освіта та мистецтво.

Йоганн Гутенберг – книгодрукування. Близько 1450 р. перша друкована книга. Латинські школи, які передбачали ширшу освіту, дали початок так званім гуманітарним гімназіям, де в основу навчання було закладено вивчення грецької та латинської мов і літератури. Європейські університети. Перший університет в Англії–Оксфордський був заснований у XII ст., у Франції - Паризький – у XIII ст., в Іспанії – у Сієні – у XIII ст., низка університетів в Італії–у XIII-XIV ст., Кембриджський університет в Англії лише в XIV ст. отримав від Папи Римського право називатися університетом.

Тема 21. Культура Візантії

Невід'ємна частина європейського середньовіччя історія Візантії – тисячолітньої імперії, єдиної держави, яка проіснувала всі середні віки – з IV по XV ст. Культура Візантії – пряма спадкоємиця Стародавньої Греції і Риму. Західну Європу і Візантію об'єднує передусім спільність релігії. Розкол церкви. Самобутня культурна традиція Візантії – підсумок складної взаємодії античних традицій і християнства. Візантійські центри античної науки й освіти. Магнаврська вища школа. Візантійська історіографія. Константин Багрянородний, Прокопій Кесарійський.

У візантійській архітектурі знайшли своє застосування і розвиток художні і технічні ідеї античності. Об'єднання прямокутної в плані базилики з центричним храмом (храм Св. Софії в Константинополі). Елліністичний початок у ранніх фресках і мозаїках. Книжкова мініатюра. Період «іконоборництва» (VIII ст.). Міська культура.

МОДУЛЬ 5. КУЛЬТУРА ВІДРОДЖЕННЯ

Тема 22. Вступ. Ренесанс як культурно-історична епоха

Відродження, або Ренесанс, – культурно-філософський рух кінця Середньовіччя – початку Нового часу, що ґрунтувався на ідеалах гуманізму та орієнтувався на спадщину античності, її «відродження» (звідси і походження терміна). Першим термін Відродження, або французькою мовою Ренесанс, застосував у XVI ст. італійський історик мистецтва Джорджо Вазарі. Він прагнув підкреслити факт повернення образотворчого мистецтва тієї доби до античних взірців. Поступово поняття Відродження поширили на всю культурно-історичну добу та її мистецтво. Література Відродження (література Ренесансу) – період в історії світової літератури, що охоплює XIV–XVI століття в Італії та кінець XV–початок XVI ст. в інших країнах Європи. Ознаки Відродження частково простежуються і в літературах Сходу. Завершенням доби можна вважати 1616 рік – дату смерті Шекспіра і Сервантеса.

Тема 23. Передумови становлення культури Ренесансу

Реалістична й гуманістична художня творчість, секулярне світобачення, уявлення про свободу і гідність людської особистості. Філософська думка Відродження створює нову, пантеїстичну в засадах картину світу. В ній немає місця для ідей божественного творіння, Бога ототожнено з природою, природу й людину обожнено. Три винаходи визначили обличчя нової епохи: друкарський верстат, компас і артилерія. Результатами їх застосування були поширення й примноження знань, великі географічні відкриття, ріст національних монархій, що за півтора сторіччя створили європейський світ.

Тема 24. Гуманізм як ідеологія Відродження.

Витоки гуманістичної культури епохи Відродження та творчість великого Дайте Аліг'єрі (1265—1321). Трактатування поняття «гуманізм». Специфічні риси гуманізму. «Перший гуманіст» Франческо Петрарка. Антропоцентризм. Індивідуалізм. Новий світогляд – заперечення релігії: в центр світобудови ставилася людина, а не Бог, знання, а не віра. Творчість видатних флорентійських письменників і громадських діячів: Леонардо Бруні, Джанноццо Манетті, Маттео Пальмієрі, Донато Аччайуолі. Платонівська Академія.

Тема 25. Проторенесанс у Італії.

Тенденції Відродження виявляються у IX-XII ст. Період, що передував Відродженню, процес визрівання його культури в пізньому Середньовіччі, дістав назву «Проторенесанс». Визначальні ознаки Проторенесанса: актуалізація античної спадщини, пробудження інтересу до людської особистості, певних аспектів реального світу. Витоки цих уявлень, пов'язані із середньовічним світоглядом, передусім Візантії XI-XII ст. Становлення культури Проторенесансу відбувалось на засадах різнорідних художньо-стильових елементів: романських, візантійських, готичних і класичних (античних). Відхід від символіко-алегоричних тенденцій художньої системи Середньовіччя та початок переорієнтації мистецтва на зображення реального світу і людини. Яскраві представники Проторенесансу: Д. Чосер (1340—1400 рр.), Ф. Війон (1431 р. — після 1463 р.), Я. Ван Ейк (1390-1441 рр.).

Тема 26. Ранній Ренесанс. Кватроченто

Кватроченто (з італ. букв. — чотириста) — італійська назва на позначення XV ст. — того періоду Відродження. Архітектура створила тип світського палаццо (у зв'язку з чим ренесансний стиль в архітектурі називається ще стилем "палаццо"); у скульптурі з'явився образ реальної людини, а не божества; живопис розробив релігійну станкову картину, але надав їй світських рис. Три школи: флорентійська – заклала риси нового стилю в архітектурі: конструктивну ясність, античну простоту, гармонію, домірність. Ф. Брунеллескі, Л.Б. Альберті, Донателло, Мазаччо, Боттичеллі та Мікеланджело.

Умбрійська школа XV ст. уславилася багатьма майстрами, але передусім великим колористом П'єро Делла Франческа, майстром монументально-декоративного живопису (фрески церкви Сан-Франческо в Ареццо) урочистого, епічного, з величними образами людини, яка піднялася над випадковим, буденним, я також сміливим новатором А. Мантенья — співцем героїчної особистості.

Венеціанська школа завершує розвиток мистецтва кватроченто. Тематично провідними у ній були історичний, монументально-декоративний живопис, портрет і пейзаж. Видатними представниками венеціанської школи XVI ст. є П. Веронезе, Тиціан, Я. Тінторетто.

Час творчості П'єрро делла Франческа, Боттичеллі, Донателло, Брунеллескі, Мазаччо, Белліні (Якопо, Джентиле і Джованні), Пинтуриккьо, Фра Анжелико, П'єтро Перуджино, Доменико Гирландайо.

Тема 27. Пізнє Відродження. Філософсько-естетичні засади

Третій, останній період філософії Відродження (XVI - поч. XVII ст.) знаменується початком загальноєвропейської релігійної революції – Реформації, яка стимулювала ряд

дискусій з далекосяжними для європейської філософії наслідками. Лютер і його інтелектуальні соратники (Цвінглі, Меланхтон, Кальвін) підготували ґрунт для переходу від відродженческого ідеалу досконалої особи до новоевропейського ідеалу раціонально-активного і етично-відповідального суб'єкта. Поетична натурфілософія останнього зіграла велику роль в розвитку класичної німецької філософії. Для XVI ст. характерні різні форми модифікації Ренесансу, однією з яких був макіавеллізм та утопізм. Маньєризм. Трагічного гуманізм. Італійський пантеїзм.

Тема 28. Загальна характеристика Північного Відродження.

Північне Відродження – культурний рух та мистецька епоха у північноєвропейських країнах в останнє десятиріччя XV ст. та першу чверть XVI ст. поступилося місцем культурі маньєризму та бароко. Свою назву течія отримала через спільні з італійським Відродженням тенденції. Північне Відродження: Німеччина, Нідерланди, Франція та Англія. Сильний вплив готичної культури з дедалі більшою тенденцією до світськості. Заглиблення у внутрішній світ людини. Сильний вплив Реформації (Німеччина, 1517 р.). Ретельне, реалістичне відображення у творах мистецтва навколишнього світу. Живопис. Ян ван Ейк (близько 1390-1441), Нідерланди: Гентський вівтар з 26 картин, «Портрет подружжя Арнольфіні». Єронім Босх (близько 1460-1516), Нідерланди: «Сім смертних гріхів», вівтар «Віз сіна», «Несіння хреста». Альбрехт Дюрер (1471-1528), Німеччина – головний майстер друкованої графіки (гравюр): цикл ілюстрацій до «Апокаліпсису», серія «Майстерні гравюри» («Лицар, диявол і смерть», «Святий Єронім у келії», «Меланхолоія»). Лукас Кранах Старший (1472-1553), Німеччина: ілюстрації до протестантських портретів, портрет М. Лютера, картини на теми античної міфології.

Франсуа Рабле, Томас Мор, Еразм Роттердамський, Мішель Монтень. Мігель де Сервантес, Вільям Шекспір.

Руйнівник середньовічної цивілізації та перший етапом суспільної еволюції, яка привела через Реформацію до Просвітництва. Посилився культурний і політичний розрив між ренесансним Заходом і Сходом.

МОДУЛЬ 6. КУЛЬТУРА НОВОГО ЧАСУ

Тема 29. Вступ. Від Середньовіччя до Нового часу: від традиційної епохи до епохи буржуазної.

Півтора століття від початку англійської буржуазної революції (1640 р.) до початку французької буржуазної революції (1789) увійшли в історію під назвою Нового часу. XVII ст. – «загальна» криза та зрушення в ментальності європейських народів. Зміна оптимізму на глибоким песимізм. Наукова революція. Відкриття Галілея (1564-1642 рр.) і Кеплера (1571-1630 рр.). Час великих відкриттів Лейбніца, Гюйгенса в математиці, астрономії і різних областях фізики; такі вчені, як Гарвей, Мальпігі, Сваммердам і Левенгук, зробили важливий внесок в багато розділи біології. Працями дослідників була створена база для технічного прогресу. У тісному зв'язку з точними та природничими науками розвивалася і філософія. Погляди Бекона, Гоббса та Локка в Англії, Декарта і Гессенді у Франції, Спінози в Голландії мали величезне значення в утвердженні матеріалізму, в формуванні передових суспільних ідей, в боротьбі з ідеалістичними течіями і реакційною ідеологією церкви. Завершення наукової революції XVII ст. пов'язане з ім'ям І. Ньютона (1642-1727 рр.), математично обґрунтував нову картину світобудови.

Тема 30. Реформація та культура Європи

Реформація (з латин. – перетворення, виправлення) – релігійно-громадський рух за реформу католицької церкви, що охопив у XVI ст. Німеччину, Швейцарію, Англію, Францію, Нідерланди, Скандинавські країни, Австрію, Чехію, Угорщину, Польщу.

М. Лютер – діяч культури, реформатор освіти, мови, музики. Переклад німецькою мовою Біблії. М. Лютер тайого 95 тез проти індугенцій. Нові засади християнського

віросповідання. Кальвіністська пуританська ідеологія. Католицька реакція – контрреформація. Світоглядна криза XVII ст.

Тема 31. Доба бароко в Європі

Напрямок бароко (італ. вибагливий, химерний) поєднав уособистильові ознаки середньовіччя та ренесансу. Основні риси стилю бароко: парадність, урочистість, пишність, динамічність, гіперболічність, контраст світла і тіні.

Яскраві представники європейського бароко: письменники Педро Кальдерон, Джон Мільтон; художники Мікеланджело Караваджо, Піте Пауел Рубенс, Гарменс Рембрандт, Дієго Родріґес Веласкес; композитори Йоганн Себастьян Бах, Георг Фрідріх Гендель.

Тема 32. Ідеологія «Просвітництва» та її вплив на культурний розвиток Європи

Період новоевропейської культури охоплює час з середини XVII ст. по 80-і рр. XIX ст. культура Просвітництва. Прагнення до подолання неучтва, релігійних «забобонів», широкий антифеодальний рух. Передумовами культурного повороту: розвиток господарювання, що звільняє селян для міського життя, бурхливий розвиток науки, колоніальне освоєння світу, зростання вплив міст і «третього стану», зниження інтелектуального авторитету церкви. Сredo цього періоду у розвитку європейської культури – Розум, Наука, Прогрес!

Рене Декарт – філософська ідеологія раціоналізму. Наукова революція XVII ст. (Г. Галілей, І. Ньютон та ін.). Постать науковця. Перші наукові товариства. Теоретичне й експериментальне знання. Раціоналізм Й. Лейбніца. Ідея енциклопедії. Систематизація природи (К. Лінней, Д. Дідро). Просвітителі. Художня критика і пропаганда, творчистування і щоденники. Вольтер.

Тема 33. Культура Рококо: ідея життя як театру

Рококо (від франц. gossaille – мушля) поч. XVIII ст. Франція. Манірність, легкість, декоративну театральність, пристрасть до складних вишуканих форм, вигадливих ліній. Тяжіння до інтимності, камерності, щирості. Світський характер. Зв'язок з побутом та прикладним мистецтвом. Вияв стилю рококо у посуді, бронзі, меблях, порцеляні, оформленні інтер'єру.

Передвісник рококо Анптуан (Жан) Ваммо (1684-1721). Франсуа Буше (1703-1770).

Тема 34. Західноєвропейська культура XIX ст.

Загальні риси розвитку XIX ст. Зростання темпів промислової революції. Найвідатніші наукові та технічні досягнення. Світоглядні основи культури XIX ст.: романтизм, раціоналізм, антропоцентризм, сцієнтизм, європоцентризм, віра в безмежний прогрес і добру природу людини. Розвиток національних культур. Зародження масової культури. Збільшення долі світської культури. Відсутність будь-якої естетичної доміантанти – видової, родової, жанрової. Романтизм, реалізм: провідні художні напрями XIX ст. Ірраціоналізм, позитивізм, утилітаризм у філософії. Еволюція імпресіоналізму. Постімпресіоналізм і пошуки нових форм у мистецтві XIX ст. Символізм.

МОДУЛЬ 7. КУЛЬТУРА XX СТ.

Тема 35. Специфічні риси та загальні тенденції розвитку світової культури XX ст.

Індустріалізація культури. Комерціалізація культури. Американізація культури. Феномен масової культури. Відкриття в галузі науки і техніки. Глобалізація культури. Модернізм як специфічний культурний феномен XX ст. Еволюція модернізму в художній культурі: експресіонізм, кубізм, футуризм, конструктивізм, імажинізм, абстракціонізм, дадаїзм, сюрреалізм, «концептуальне мистецтво». Особливості літературних пошуків. Перегляд літературної форми. Дж. Джойс, Ф. Кафка, М. Пруст. Література втраченого покоління: Е. М. Ремарк, Е. Хемінґуей. Література антиутопій: О. Хакслі, Дж. Оруел.

Тема 36. Модернізм як культурний феномен

Нова соціально-політична, економічна і культурна ситуація у другій половині ХХ – початку ХХІ ст. Модернізм другої половини ХХ ст. як культурне новаторство.

Модернізм (від франц. moderne – сучасний) – з кінця ХІХ ст. до 50-60 років ХХ ст. Вінсент ван Гог, Е. Кірхнер, Е. Хеккель, М. Пехштейн, Е. Нольде та ін. Фовизм. А. Матіс, А. Дерен, М. Вламінк, А. Марке, Р. Дюфі. Кубізм. Пабло Пікассо, Дж. Брак. Дадаїзм. Абстракціонізм

Тема 37. Історія культури доби постмодернізму

Принципи мистецтва постмодернізму: відмова від художньої логіки, антиестетизм, усунення мистецтва, ерозія жанрів і стилів. Концептуалізм і його течії: боді-арт, ленд-арт, перфоманс, відеоарт. Нові форми художньої творчості. Архітектура, література, кіно, живопис, музика, телебачення доби постмодернізму. Феномен рок-культури. Контркультура. Молодіжні субкультури. Інформаційні фактори сучасного культурного розвитку. Позитивний і негативний вплив сучасних інформаційних технологій. Засоби масової інформації в сучасній культурі. Роль реклами в культурі.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі						у тому числі					
лекції		практ.	сем	лаб	інд	с.р.	усього	лекції	сем	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1													
модуль 1. Первісна культура.													
Вступ. Тема 1. Співвідношення природи і культури.	7	2	-	-	-	1	4	7	1	-	-	1	5
Тема 2. Культура збирання і полювання.	8	2	-	2	-	1	3	7	1	-	-	-	6
Тема 3. Неолітична революція і культура. (VI-III тис. до н. е.)	8	2	-	2	-	1	3	9	1	2	-	-	6
Тема 4. Культура доби бронзи і раннього залізного віку (II-I тис. до н. е.).	7	2	-	-	-	-	5	7	1	-	-	1	5
Всього годин:	30	8		4	-	3	15	30	4	2	-	2	22
модуль 2. Культура Давнього Сходу.													
Тема 5. Культура цивілізації Стародавнього Єгипту	14	4	-	2	-	2	6	13	2	2	-		9
Тема 6. Культура Месопотамії	11	2	-	2	-	1	6	11	1	-	-	1	9
Тема 7. Культура Стародавньої Індії	13	4	-	2	-	1	6	13	2	2	-	-	9
Тема 8. Культура Стародавнього Китаю	11	2	-	2	-	1	6	11	2	-	-	-	9

Тема 9. Культура Стародавньої Японії	11	2	-	2	-	1	6	12	1	-	-	1	10
Всього годин:	60	14	-	10	-	6	30	60	8	4	-	2	46
модуль 3. Культура Античності.													
Тема 10. Крито-мікенська культура (III-I тис. до н. е.).	5	1	-	2	-	1	3	6	1	-	-		5
Тема 11. Культура Греції архаїчного періоду (VIII-VI ст. до н. е.).	4	1	-	-	-	-	3	6	-	-	-		6
Тема 12. Грецька культура періоду класики (V-IV ст. до н. е.).	9	2	-	2	-	1	4	7	1	2	-		4
Тема 13. Культура Греції періоду еллінізму (III-I ст. до н. е.).	8	2	-	-	-	1	3	7		-	-	1	6
Тема 14 Римська культура періоду Давнього царства (VIII ст. до н. е.-494 р. до н. е.)	4	1	-	-	-	-	3	6	-	-	-		6
Тема 15. Культура доби римської республіки (494-30 р. до н. е.).	8	2	-	2	-	1	3	6	1	-	-		5
Тема 16. Культура римської імперії (30 р. до н. е.-476 р. н. е.).	7	1	-	2	-	1	3	7	1	2	-	1	3
Всього годин:	45	10	-	8	-	5	22	45	4	4	-	2	35
М.4 Культура Середньовіччя													
Тема 16. Основні риси та особливості середньовічної культури	13	4	-		-	1	8						
Тема 17. Антична спадщина у західноєвропейській ранньосередньовічній культурі	16	4	-	1	-	1	10						
Тема 18. Романська культура	13	4	-	1	-		8						
Тема 19. Культура готики	13	4	-	1	-		8						
Тема 20. Освіта і наука Західної Європи у XI-XV ст.	13	4	-		-	1	8						
Тема 21. Культура Візантії	22	6	-	2	-	2	12						
Всього годин:	90	26	-	10	-	5	54						
М.5 Культура Відродження													
Тема 22. Вступ. Ренесанс як культурно-історична епоха	8	2	-		-	1	5						

Тема 23. Передумови становлення культури Ренесансу	9	2	-	1	-	1	5						
Тема 24. Гуманізм як ідеологія Відродження.	8	2	-	1	-		5						
Тема 25. Проторенесанс у Італії.	9	2	-	2	-		5						
Тема 26. Ранній Ренесанс. Кватроченто	9	2	-	2	-		5						
Тема 27. Пізні Відродження. Філософсько-естетичні засади	10	2	-	2	-	1	5						
Тема 28. Загальна характеристика Північного Відродження.	11	2	-	2	-	1	6						
Всього годин:	60	14	-	10	-	4	36						
М.6 Культура Нового часу													
Тема 29. Вступ. Від Середньовіччя до Нового часу: від традиційної епохи до епохи буржуазної.	17	4	-	2	-	1	10						
Тема 30. Реформація та культура Європи	19	4	-	2	-	1	12						
Тема 31. Доба бароко в Європі	25	6	-	4	-	1	14						
Тема 32. Ідеологія «Просвітництва» та її вплив на культурний розвиток Європи	21	4	-	4	-	1	12						
Тема 33. Культура Рококо: ідея життя як театру	19	4	-	2	-	1	12						
Тема 34. Західноєвропейська культура ХІХ ст.	26	6	-	6	-	2	12						
Всього годин:	120	28	-	20	-	7	72						
Модуль 7. Культура ХХ ст.													
Тема 35. Специфічні риси та загальні тенденції розвитку світової культури ХХ ст.	28	6	-	4	-	1	17						
Тема 36. Модернізм як культурний феномен	31	6	-	6	-	2	17						
Тема 37. Історія культури доби постмодернізму	36	8	-	6	-	2	20						
Всього годин:	90	20	-	16	-	5	54						
Всього годин:	495	120	-	78	-	30	297						

5. Теми семінарських занять.

№ з/п	Назва теми	години	
		Ден.	Заоч.
М.1 Первісна культура			
1	Духовна культура первісного суспільства.	2	-
2	Неолітична революція та її вплив на духовну культуру.	2	2
М.2 Культура Давнього Сходу			
3	Культура Стародавнього Єгипту.	2	2
4	Культура Месопотамії.	2	-
5	Культура Стародавньої Індії.	2	2
6	Культура Стародавнього Китаю.	2	-
7	Культура Стародавньої Японії.	2	-
М.3 Культура Античності			
8	Крито-мікенський період культури Давньої Греції.	2	-
9	Класичний період культури Давньої Греції.	2	2
10	Культура Давнього Риму періоду республіки.	2	2
11	Культура Римської імперії.	2	2
М.4 Культура Середньовіччя			
12	Західноєвропейська варварська культура раннього середньовіччя	2	-
13	Мистецтво романської доби	2	-
14	Мистецтво готики	2	-
15	Середньовічна література	2	-
16	Культура Візантії	2	-
М.5 Культура Відродження			
17	Культурно-історична епоха Ренесансу	2	-
18	Гуманізм як ідеологія Відродження	2	-
19	Основні періоди та досягнення культури Італійського Ренесансу	2	-
20	Особливості історії культури Північного Ренесансу	4	-
М.6 Культура Нового часу			
21	Від Середньовіччя до Нового часу. Відродження як тип культури.	2	-
22	Фламандське та голандське мистецтво XVII ст. як два полюси світовідчуття доби бароко.	4	-

23	Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва та її вплив на художню творчість	4	-
24	Культура «рококо»: ідея життя як театру.	2	-
25	Пізній класицизм: стиль ампір і академізм.	2	-
26	Романтизм як світовідчуття та напрям у мистецтві.	2	-
27	Культура позитивізму в Європі	4	-
М.7 Культура ХХ ст.			
28	Новітня культурно-історична епоха	4	-
29	Модернізм як культурний феномен	4	-
30	Історія культури доби постмодернізму	4	-
31	Головні тенденції сучасної європейської культури	4	-

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	
2	-	

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Години	
		Ден.	Заоч.
М.1 Первісна культура			
1	Співвідношення природи і культури.	4	5
2	Культура збирання і полювання.	4	6
3	Неолітична революція і культура (VI-III тис. до н. е.)	4	6
4	Культура доби бронзи і раннього залізного віку (II-I тис. до н. е.).	4	5
М.2 Культура Давнього Сходу			
5	Реформа Ехнатона та її світоглядне значення в історії давньоєгипетської цивілізації.	4	6
6	Специфіка месопотамської художньої літератури.	4	6
7	Особливості давньоіндійської філософської думки.	4	6
8	Давньоіндійська цивілізація і культури світу: традиції діалогу.	4	6
9	Дао як етнокультурний архетип.	4	5
10	Побут і звичаї стародавніх японців. Культ миттєвої краси.	4	6
М.3 Культура Античності			
11	Крито-мікенська культура (III-I тис. до н. е.).	4	5

12	Культура Греції архаїчного періоду (VIII-VI ст. до н. е.).	4	5
13	Грецька культура періоду класики (V-IV ст. до н. е.).	4	6
14	Культура Греції періоду еллінізму (III-I ст. до н. е.).	4	6
15	Римська культура періоду Давнього царства (VIII ст. до н. е.-494 р. до н. е.)	4	5
16	Культура доби римської республіки (494-30 р. до н. е.)..	4	6
17	Культура римської імперії (30 р. до н. е.-476 р. н. е.).	4	6
	М.4 Культура Середньовіччя		
18	Основні риси та особливості середньовічної культури	8	-
19	Антична спадщина у західноєвропейській ранньосередньовічній культурі	10	-
20	Романська культура	8	-
21	Культура доби Високого і Пізнього Середньовіччя	8	-
22	Освіта, наука і література Західної Європи у VI–XV ст.	8	-
23	Культура Візантії	12	-
	М.5 Культура Відродження		
24	Ренесанс як культурно-історична епоха	6	-
25	Основні періоди та досягнення культури Італійського Ренесансу	4	-
26	Гуманізм як ідеологія Відродження.	4	-
27	Проторенесанс у Італії.	4	-
28	Ранній Ренесанс. Кватроченто.	4	-
29	Пізнє Відродження. Філософсько-естетичні засади	4	-
30	Загальна характеристика Північного Відродження.	4	-
31	Національні особливості культури Ренесансу.	6	-
	М.6 Культура Нового часу		
32	Від Середньовіччя до Нового часу: від традиційної епохи до буржуазної.	9	-
33	Реформація та культура Європи	9	-
34	Доба бароко в Європі.	9	-
35	Ідеологія «Просвітництва» та її вплив на культурний розвиток Європи.	9	-
36	Культура «Рококо: ідея життя як театру».	9	
37	Пізній класицизм: стиль «ампир» і академізм.	9	-
38	Романтизм як світовідчуття та напрям у мистецтві.	9	-
39	Культура позитивізму в Європі.	9	-
	М.7 Культура XX ст.		
40	Загальні риси культурного розвитку XX-XXI ст. Науково-технічна революція як чинник розвитку сучасної культури.	12	
41	Інформаційне суспільство та його протиріччя.	10	
42	Поняття масової культури та елітарної культури	12	

43	Національні культури в умовах глобалізації.	12	
44	Плюралізм світоглядних настанов у культурі XX ст.: модернізм та постмодернізм.	8	

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Вимоги для виконання СРС та ІНДЗ.

Відповідно до положень КМСОНП, студентам пропонуються до виконання різні за типом та формою завдання до змістових модулів курсу. До таких завдань належать самостійна робота (СРС) та індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), які є невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Історія стародавньої культури».

Виконання студентом СРС та ІНДЗ за окремими темами є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з освоєння курсу. З метою успішного письмового виконання СРС та ІНДЗ студентам необхідно опрацювати за предметно-тематичним, алфавітним, систематичним та електронним каталогами бібліотек (МДУ, Центральної міської бібліотеки м. Маріуполя ім. В. Г. Короленка, електронних та ін.) джерельну базу курсу «Історія стародавньої культури» відповідно до списку рекомендованої базової та допоміжної літератури.

Згідно з діючими бібліографічними вимогами, складається перелік використаних джерел та літератури з теми СРС та ІНДЗ (розміщується в якості останньої рубрики виконаного завдання). Результати роботи подаються у письмовій формі (роздрукований та сфальцьований реферат).

СРС та ІНДЗ подаються студентом на кафедру протягом 2 днів після останнього семінарського заняття заняття для перевірки викладачем доскладання письмового екзамену.

Форма подання – комп'ютерний набір, надрукований на аркушах формату А4, кегль 14, шрифт – Times New Roman, інтервал – 1, мова – українська (джерела та література подаються мовою оригіналу). Поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Обсяг СРС та ІНДЗ (без врахування додатків) – 5-6 аркушів А4 без урахування титульної сторінки. Текст СРС та ІНДЗ подається у 3-ій особі від імені автора. Максимальна оцінка проекту становить 9 балів. Критерії оцінки:

- змістовність,
- логічність викладення матеріалу,
- самостійність висновків,
- дотримання вимог щодо оформлення тексту.

Текст складається з наступних частин: вступу, основної частини (аналіз опрацьованих джерел з обраної теоретичної проблеми), висновків та списку опрацьованих джерел і літератури в алфавітному порядку (не менше 10 позицій).

Фактичну частину реферату становить аналіз результатів роботи з публікаціями з досліджуваної теми, тобто студент повинен структурувати отриманні знання з конкретного питання теорії книгознавства. Наприклад, застосовуючи творчий підхід, студент опрацьовує, порівнює та групує концептуальні підходи різних авторів стосовно вивчення теми (навести відомості про основних авторів та зміст публікацій, монографій, навчальних посібників, підручників, збірників праць науково-практичних конференцій тощо).

Обов'язковою умовою виконання завдання є дотримання діючих вимог до оформлення бібліографічних посилань (ДСТУ 7.1:2006).

Реферативне дослідження з історії світової культури

ПЕРВІСНІСТЬ. СТАРОДАВНІЙ СХІД

1. Орнамент: виникнення, принципи створення, зміст, місце в архаїчному світогляді.
2. Місце символів в первісній культурі та варіанти тлумачення їх змісту.
3. Порівняльна характеристика культурних форм епохи перших цивілізацій.
4. Еволюція основних видів образотворчої діяльності на протязі кам'яного, бронзового та початку залізного віку.
5. Виникнення письма у перших цивілізаціях.
6. Виникнення лічби та її різновиди в культурах народів давнього світу.
7. Порівняльна характеристика міфологічних пантеонів богів народів світу.
8. Космологічні уявлення народів давнього світу – загальне та особливе.
9. Міф про кінець світу та його відображення в культурних формах стародавніх народів.
10. Походження людини та міф про «золотий вік» у міфологіях народів давнього світу.
11. Уявлення про норму і аномальність в свідомості архаїчної людини.
12. Міф і історія в пам'ятках літератури і мистецтва стародавніх народів.
13. Архітектурні форми як втілення своєрідності світогляду давніх народів.
14. Система науково–практичних знань в культурах народів світу.
15. Герой і героїчне в епосах народів світу.
16. «Епос про Гільгамеша» як феномен історії культури народів Месопотамії.
17. Образ Гільгамеша в літературі і мистецтві Месопотамії.
18. Особливості культурного розвитку давньої Індії за текстами вед.
19. Особливості світогляду давніх індійців (за «Законами Ману»).
20. Культурна свідомість давніх китайців за «Дао де цзін»
21. Етичні стандарти Давнього Китаю (за Конфуцієм).
22. Книга «Єкклесіаст» як пам'ятка культури населення Близького Сходу.
23. Історія Палестини в пам'ятках давньоєврейської літератури.
24. Лірика як джерело для реконструкції світогляду епохи перших цивілізацій.
25. Світогляд давніх народів Палестини за книгами Старого Завіту.
26. Побутові форми культури народів давнього світу.
27. Класичні форми східної художньої культури.
28. Духовний світ давніх єгиптян (за літературними та образотворчими пам'ятками).
29. Писець у культурі Давнього Єгипту.
30. Цінності життя населення Давнього Єгипту (на різних етапах історії).
31. Предметний світ в пам'ятках літератури й мистецтва Давнього Єгипту.
32. Сфінкс як утілення єгипетської системи мислення.
33. «Авеста» як джерело з історії культури давніх іранців.
34. Космологія населення давньої Індії (за текстами «Рігведи»).
35. Війни у стародавніх цивілізаціях та їх вплив на розвиток культури.
36. Уявлення народів давнього світу про красу.
37. Етичні стандарти народів давнього світу.
38. Доля людини в міфах та епосах народів давнього світу.
39. «Світове дерево» як модель світу (за образотворчими та літературними пам'ятками).
40. Любовна лірика народів давнього світу як джерело з історії культури.
41. Одяг як відображення ментальних особливостей народів давнього світу.
42. Індоевропейська проблема в сучасній історіографії.
43. Історія дослідження культур стародавнього Сходу.
44. Образ жінки в образотворчому мистецтві давнього світу.

СТАРОДАВНЯ ГРЕЦІЯ

45. Історія дослідження Крито–мікенської цивілізації.
46. Міф і історія в «Іліаді» і «Одисеї».

47. Характер богів в поемах Гомера.
48. Архітектурні та образотворчі форми Крито–мікенської цивілізації як міст між Сходом і Заходом.
49. Троя реальна і міфічна.
50. Характерні риси давньогрецького світогляду в творах перших філософів.
51. Антична космологія в «Тімеї» Платона.
52. «Ойкумена» в описах давньогрецьких істориків (Геродот, Фукидід).
53. Людина і світ в діалогах Платона.
54. Діалектика античної міфології (за творами давньогрецьких авторів).
55. Давньогрецькі освітні стандарти доби еллінізму.
56. Перші давньогрецькі трагедії як культурні регулятори.
57. Становлення давньогрецької демократії.
58. Побутова культура давньогрецького суспільства (за творами Аристофана).
59. Культурні стандарти давньогрецького суспільства (за творами Арістотеля).
60. Політична культура давньогрецького суспільства (за творами Демосфена).
61. Культурний ландшафт давньої Греції за творами Павсанія.
62. Держава у творах Платона і Арістотеля.
63. Культурне життя античного Причорномор'я.
64. Етнічні та естетичні ідеали давніх греків (за творами Софокла).
65. Риторика в античному світі.
66. Культура «варварів» у творах давньогрецьких авторів.
67. О.Ф. Лосєв як дослідник давньогрецького суспільства.
68. Історія реконструкції та дослідження Пергамського вівтаря.

СТАРОДАВНІЙ РИМ

69. Роль символів у духовному житті римського суспільства.
70. Повсякденна культура римського суспільства.
71. Уявлення про культурно–історичний процес у римській історіографії доби пізньої Республіки.
72. Проблема самобутності римської культури у західноєвропейській історіографії.
73. Міф про Рим як складова частина римської ідеології.
74. Сучасні проблеми дослідження цивілізації етрусків.
75. Проблема взаємодії римської та грецької культур у III–I ст. до н. е.
76. Філософія у контексті римської культури II–I ст. до н.е.
77. «Старе» та «нове» красномовство у контексті римської культури.
78. Система римських цінностей доби пізньої Республіки.
79. Феномен вільного часу у I ст. до н.е.
80. Ідея гуманності у культурі Риму I ст. до н.е.
81. Ідея римського панування над світом та її відображення у процесах культури.
82. Криза культури римського суспільства у I ст. до н. е.
83. Культурні ідеали римського суспільства за творами Ціцерона.
84. Освітні стандарти давньоримського суспільства пізньої Республіки.
85. Культура Риму доби Принципату: проблема творення міфу.
86. Формування монархічної етики у добу пізньої Імперії.
87. Інтелектуал у контексті римської культури (пізня Республіка –рання Імперія)
88. Ідеал людини у культурі пізнього Риму.
89. Культура римського суспільства за сатиричними творами Ювенала.
90. Римське право як соціокультурний феномен.
91. Проблеми розвитку історичної свідомості римського суспільства у добу Імперії.
92. Сприйняття християнства у римського суспільства II–III ст.
93. Вінкельман як дослідник римської культури.
94. Історія дослідження римського форуму.
95. Проблеми історії культури Риму у творах О. Штаєрман.
96. Ф. Зелінський як дослідник римської культури.

97. Естетика Августина в контексті культури пізньої Імперії.
98. Наукова діяльність у I–II ст.
99. Римська інженерна думка I–II ст.
100. Проблема збереження традицій у римському суспільстві I ст. н.е.
101. Культура германських племен за римськими джерелами.
102. Культура Іудеї за творами Іосіфа Флавія.
103. Побутова культура провінційного римського міста (за матеріалами розкопок Геркуланума та Помпеї).
104. Кумранська община та дослідження її життя.
105. Римські культурні традиції за творами Боетія.

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. ЗАХІДНА ЄВРОПА.

106. Соціокультурна характеристика «типів людини» середньовіччя.
107. Естетичні ідеали людини класичного Середньовіччя.
108. «Світ уявного» середньовічного Заходу як складова частина духовної культури.
109. Свято у контексті культури середньовічного міста.
110. Комунікативність як інструмент розвитку середньовічної культури.
111. Роль символів у культурному житті Середньовіччя.
112. Образ природи в культурі XII–XIII с..
113. Концепція середньовічної культури у творах М.М. Бахтіна.
114. Ідея миру в культурі Західної Європи XI–XIII ст.
115. Ідеал любові у культурі середньовічної Франції XIII–XIV ст.
116. Особливості світосприйняття у ранньому Середньовіччі.
117. «Історія франків» Г. Турського як джерело з історії культури.
118. Місце епосу у середньовічній культурі.
119. Середньовічна куртуазна культура.
120. Свобода волі як проблема середньовічної культури.
121. Народна сміхова культура Західної Європи.
122. Торгівля як чинник розвитку європейської культури.
123. Християнська церква у контексті культури середньовічного міста XIII–XIV ст.
124. Формування лицарської культури Західної Європи.
125. Середньовічний монастир як осередок культури.
126. Формування середньовічної західноєвропейської інтелігенції.
127. Людина розумової праці у контексті культури XIII–XIV ст.
128. Культурне життя середньовічного міста Франції XIII ст.
128. Ранньохристиянська концепція людини.
129. Час у повсякденному житті середньовічної людини.
130. Середньовічні західноєвропейські мандрівники країнами Сходу.
131. Хрестові походи як чинник розвитку європейської культури.
132. Модель світу західноєвропейського середньовіччя.
133. Роль латинської мови в розвитку середньовічної культури.
134. Концепція середньовічної культури французьких дослідників 50–80-х рр.
135. Унікальне як феномен середньовічної культури.
136. Е. Панофські як дослідник середньовічної культури.

ВІЗАНТІЯ

137. Концептуальні основи роботи «Культура Візантії» (У 3 тт.).
138. Проблеми культури Візантії у дослідженнях С.С. Аверінцева.
139. Іконоборчий рух та його культурні наслідки.
140. Твори Прокопія Кесарійського як джерело з історії культури.
141. Історіографія як феномен візантійської культури.
142. Православна церква як чинник розвитку культури.
143. Образ «варварів» за творами Іордана.
144. Інтелектуал у контексті візантійської культури.

145. Богословська думка у контексті візантійської культури (за творами І. Дамаскіна).
146. Придворна культура доби Комнінів.
147. Мемуари як джерело з історії культури Візантії.
148. Культурні контакти Візантії із прилеглими країнами та етнічними групами.
149. Особливості розвитку візантійського гуманізму.
150. Концепція порядку у візантійській політичній думці.
151. Ідеал людини у творах візантійських богословів.
152. Порівняльна характеристика католицького та православного менталітету.
153. Ісихазм та його культурні наслідки.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СХІД

154. Культурне життя середньовічного Сходу за творами Карпіні, Рубрука, Марко Поло.
155. Проблеми історії культури Китаю у творах Л. Васильєва.
156. Л. Гумілев як дослідник історії культури середньовічного Сходу.
157. Естетична культура середньовічного Китаю.
158. Культура ранньосередньовічної Японії (за Ніхон Сьокі).
159. Придворна культура арабського суспільства доби Омейядів.
160. Подорож Ібн Фадлана на Волгу.
161. Побутова культура індійського суспільства (за прозовими творами).
162. Індійські казки як джерело з історії культури.
163. Інтелектуал у контексті культури Середньої Азії (за творами Біруні).
164. Місце та роль іранської культури у арабо–мусульманському світі.
165. Етична культура мусульманського світу (за творами Фарабі).
166. Буддизм та середньовічна культура народів Центральної Азії.
167. Жінка у культурі середньовічної Японії.
168. Історія культури близькосхідного регіону у трудах А.Кримського.
169. Проблеми мусульманської культури у трудах В. Бартольда.
170. Проблеми арабо–мусульманського культурного життя у творах Грюнебаума.
171. Дослідження арабської середньовічної літератури у творах І. Фільштінського.
172. Арабська середньовічна географічна наука.
172. Термінологія арабського походження у мовах європейського регіону
173. Етика Корана та її історичний розвиток.
174. Культурне життя мусульманського Сходу (за творами Насіра Хусрау, ібн Джубайра).
175. Повсякденне життя близькосхідного міста X–XIII ст.
176. «Книга 1000 та однієї ночі» як джерело з історії близькосхідної культури.
177. Образ жінки у арабо–мусульманській культурі.
178. Наукова діяльність у контексті культури Середньої Азії.
179. «Культурна політика» арабів на підкорених територіях.
180. Ідея справедливого суспільного устрою в трактатах середньовічних арабських філософів.
181. Мусульманська Іспанія як посередник між культурами Сходу і Заходу.
182. Розвиток естетичних уявлень таджикських і іранських народів.
183. Освіта як феномен арабо–мусульманської культури.
184. Держава і право і проблема формування та теоретичного забезпечення.

КУЛЬТУРА ВІДРОДЖЕННЯ

185. Менталітет італійського суспільства другої половини XV ст.
186. Авантюризм як феномен доби Відродження.
187. Використання античної спадщини у філософії Відродження.
188. Проблема формування цілісного ренесансного світосприйняття.
189. Великі географічні відкриття як великі культурні відкриття.
190. Проблеми виховання нової людини (за творами XV ст.)

191. Ідеал людини у філософській думці Відродження XV ст.
192. Науковець у контексті культури Відродження.
193. «Нове життя» за творами Петрарки.
194. Ренесансний митець XVI ст.: стиль життя.
195. Повсякденне життя італійської інтелігенції наприкінці XV – на початку XVI ст.
196. Природа і людина у мистецтві Відродження.
197. О.Н. Веселовський як дослідник італійського Відродження.
198. Культура Відродження як дослідницька проблема науки XIX ст.
199. Мистецькознавчий вплив на формування загальної концепції культури Відродження.
200. Роль літературознавства у дослідженні культури Відродження.
201. Формування нової моралі у італійському суспільстві.
202. Проблема секуляризації культури і освіти у італійському суспільстві.
203. Характерні риси італійського гуманізму (за трактатом «Про гідність людини» Піко делла Мірандоли).
204. Архітектура ідеального міста за творами ренесансних майстрів.
205. Інженерна думка Леонардо да Вінчі у контексті доби.
206. Твори Дж. Вазарі як джерело з історії культури італійського Відродження.
207. Матеріальна культура та побут доби Відродження (за образотворчими джерелами).
208. Етика Монтеня в культурному контексті доби.
209. Ренесансний індивідуалізм та італійське суспільство.
210. Проблема кризи італійського Відродження.
211. Художня картина світу доби Відродження.
212. Утопія й ідеал в епоху Відродження.
213. Католицька церква та культура Відродження: проблеми взаємодії.
214. Неоплатонізм епохи Відродження.
215. Роль Фортуни у ренесансному світосприйнятті.
216. Образотворче мистецтво XV–XVI ст. як джерело з історії культури доби.
217. Історичний процес в уявленні Данте.
218. Ренесансна психологія творчості.
219. Лютеранство та ренесансна культура Німеччини.
220. Проблема свободи волі у творах Еразма Роттердамського.
221. Зміна просторових уявлень у добу Відродження.
222. Проблема Відродження у творах Й. Гейзінгі.
223. О.Ф. Лосев як дослідник культури Відродження.
224. Шекспір та італійське Відродження.
225. Естетичні та художні принципи пізнього Ренесансу (за творами Шекспіра та Сервантеса).
226. Образ смерті в добу Ренесансу.
227. «Мудрий простець» у творах М. Кузанського і Вольфрама фон Ешенбаха («Простець про мудрість» і «Парціфаль»).

ЗАХІДНА ЄВРОПА XVII–XVIII СТ.

228. Культурна політика у часи правління Людовіка XIV.
229. Культура і влада у Англії у др. пол. XVII ст.
230. Наукова думка Голландії XVII ст.
231. Проблема самопізнання у культурі XVII ст.
232. Культурні типи XVII–XVIII ст.
233. Особливості сприйняття картини світу у культурі барокко.
234. Культура як предмет теоретичних досліджень XVIII ст.
235. Ідея миру у політичній думці XVII ст.
236. Науковець у контексті європейської культури XVII ст.
237. Видавнича діяльність та її місце у культурі XVIII ст.
237. Особливості культурного життя Англії у XVIII ст.
238. Повсякденна культура європейського міста XVIII ст.

239. Жінка як учасник культурного життя XVIII ст.
240. Художнє життя Франції XVIII ст. (за «Салонами» Дідро).
241. Формування громадянського суспільства у XVII–XVIII ст.
242. Особливості розвитку гуманітарних наук у XVIII ст.
243. Мемуари Сен-Сімона як джерело з історії культури Франції XVIII ст.
244. Культура Західної Європи XVIII ст. за свідченнями росіян.
245. Проблема витоків американської культури.
246. Колоніальна політика європейських держав і проблема сприйняття позаєвропейських культур.
247. Подорожі як культурно–освітній феномен європейської культури XVIII ст.
248. Творча особистість у контексті культури XVII ст.
249. Проблема відмови від європоцентризму у європейській літературі XVIII ст.
250. Філософ у контексті культури XVII–XVIII ст.
251. Проблеми естетичного виховання у Англії XVIII ст.
252. Театр у культурному житті Європи XVIII ст.
253. Проблеми історії культури у творах Вольтера та Руссо.
254. Зміна нормативних меж особистих відносин у др. пол. XVIII ст.
255. «Страждання юного Вертера» Гете як культурний феномен.
256. Політична культура європейського суспільства XVIII ст.
257. Менталітет католиків та протестантів у першій половині XVIII ст.
258. Проблема свободи особистості у добу Просвітництва.
259. Культурне життя Пруссії др. пол. XVIII ст.

XIX–XX ст.

260. Велика французька революція та наукова думка Франції на початку XIX ст.
261. Особливості формування культури романтизму у Франції.
262. Преса як чинник розвитку культури першої пол. XIX ст.
263. Природничі науки другої пол. XIX ст. у загальноєвропейському контексті.
264. Європейські мандрівники на Близькому Сході.
265. Географічні та етнокультурні дослідження країн Африки, Азії, Далекого Сходу.
266. Історична наука XIX ст. провідних європейських країн.
267. Культура Англії першої пол. XIX ст. очима російських мандрівників.
268. Особливості розвитку культури США у др. пол. XIX ст.
269. Художня культура Росії наприкінці XIX – на початку XX ст.
270. Культурні зв'язки Росії та Італії у першій пол. XIX ст.
271. Технічний розвиток Європи у др. пол. XIX ст.
272. Ідеал культурної людини у Європі XIX ст.
273. Католицька церква у контексті розвитку культури XIX ст.
274. Культурне життя Франції останньої третини XIX ст.
275. Розвиток громадянського суспільства у Західній Європі XIX ст.
276. Масова культура європейських країн 20–30 рр. XX ст.
277. Політика Німеччини у галузі культури у 30–ті рр. XX ст.
278. Проблема культурних контактів СРСР та країн Європи у 50–80 рр.
279. Особливості розвитку культури в умовах індустріального суспільства.
280. Міграційні процеси та розвиток культури XX ст.
281. Права людини як фундаментальна цінність культури XX ст.
282. Проблеми розвитку сучасної інформаційної культури.
283. Б. Суходольський як культуролог.
284. Емансипація як культурний феномен XX ст.
285. Культурологічні концепції Ю. Лотмана.
286. Школа «Анналів» та її вплив на дослідження історії культури другої пол. XX ст.
287. Проблеми методології історії культури у дослідженнях 90–х рр.
288. Діяльність ЮНЕСКО у галузі збереження пам'яток світової культури.
289. Друга світова війна та втрати у сфері культури.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальні лекції, семінарські заняття, робота з першоджерелами (аналіз інформаційних джерел, літератури), робота з базами даних мережі Інтернет, виконання студентами самостійної роботи та індивідуальних завдань.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усні відповіді на семінарських заняттях, перевірка виконання письмової самостійної роботи, оцінка за виконання ІНДЗ, складання екзамену.

ЗАПИТАННЯ ДО САМОПІДГОТОВКИ

ПЕРВІСНА КУЛЬТУРА

1. Проблема початку історії культури.
2. Принципи періодизації історії культури.
3. Свідомість як умова культурного розвитку людства.
4. Проблема виникнення людської мови.
5. Головні етапи і форми первісної образотворчої діяльності.
6. Знаходження і дослідження пам'яток первісної образотворчої діяльності.
7. Головні чинники та формування культури первісної людини.
8. Світогляд первісної людини: анімізм, тотемізм, магія.
9. Характерні риси первісного способу мислення. Сутність міфу.
10. Сутність традиції та її роль у формуванні людського способу існування.
11. Сутність ритуалу та його місце в історії первісної культури.
12. Зародження символізму в образотворчій діяльності палеоліту.
13. Орнамент; сутність, структура, принципи створення.
14. Річ в первісній культурі.
15. Основні етапи і форми соціальної організації первісного суспільства.
16. Початкові форми шлюбно–родинних стосунків людства.
17. Характерні риси культури палеоліту.
18. Характерні риси культури мезоліту.
19. Характерні риси культури неоліту.
20. Семантика орнаментальних форм кінця неоліту – початку бронзового віку.
21. Винахід рахунку.
22. Виникнення писемності. Найдавніші форми та принципи писемності.
23. Ремісництво та його роль в історії первісної культури.
24. Історико–культурне значення землеробства.
25. Головні тенденції соціокультурного розвитку доби переходу від кам'яного до бронзового віку.
26. Особливості світогляду людини доби неоліту – початку бронзового віку.
27. Наукові знання пізнього первісного суспільства.
28. Мегаліти: версії, походження, зміст, місце в історії культури.

СТАРОДАВНІЙ СХІД

29. Зміст поняття «Давній Схід»: географічні, етнічні, хронологічні виміри культурних традицій Давнього Сходу.
30. Ознаки цивілізації. Найдавніші цивілізації та їх соціокультурне значення.
31. Загальне та особливе у формах культури перших цивілізацій.
32. Первісність як фактор розвитку культур Стародавнього Сходу.
33. Місто як осередок культури перших цивілізацій.
34. Космологічні версії народів давнього світу: порівняльна характеристика.

35. Природна та соціальна зумовленість міфологічних уявлень народів Месопотамії.
36. Держава як чинник розвитку культури народів Месопотамії.
37. Писемність та література народів Месопотамії.
38. Освіта в шумеро–акадській культурній системі.
39. Усвідомлення цінності життя та вірування народів Месопотамії.
40. Закон у свідомості народів Месопотамії.
41. Культура і мистецтво Ново–Вавілонського царства.
42. Основні етапи розвитку культури давнього Єгипту.
43. Особливості світогляду давніх єгиптян.
44. Міфологічні концепції давніх єгиптян.
45. Роль фараона у культурному просторі давніх єгиптян.
46. Уявлення давніх єгиптян про потойбічне життя та їх вплив на художні форми культури.
47. Архітектурне мислення давніх народів Близького Сходу та Єгипту.
48. Становлення основних художніх форм Єгипту доби Давнього царства.
49. Головні напрямки розвитку культури Єгипту періоду Середнього царства.
50. Релігійно–політичні реформи Ехнатона та їх вплив на культуру.
51. Характерні риси культури Єгипту періоду Нового царства.
52. Науково–дослідні знання стародавніх єгиптян.
53. Культура Малої Азії доби панування хетів.
54. Головні етапи культурного розвитку Давнього Ірану.
55. Культура ахменідського Ірану.
56. Зороастризм як культурна система.
57. Формування художньої традиції давніх іранців.
58. Культура Ірану у парфянські часи.
59. Найдавніші культури Давньої Індії.
60. Цивілізація давніх аріїв.
61. Міфологічна спадщина народів Давньої Індії.
62. Художня культура Давньої Індії.
63. Культура Давньої Індії за часів Чандрагупти II.
64. Практичні знання та світогляд індійців.
65. Особливості суспільно–політичної традиції Давнього Китаю.
66. Сюжети та образи китайської міфології.
67. Головні ідеологічні системи Давнього Китаю: конфуціанство і даосизм.
68. Художня система давніх китайців.
69. Китайські наукові та технічні досягнення.
70. Китайська культура доби централізованих імперій.
71. Космологічні концепції народів Давнього Сходу.

СТАРОДАВНЯ ГРЕЦІЯ

72. Характерні риси Крито–Мікенської цивілізації.
73. Міфотворчість, її місце у культурі стародавніх греків.
74. Олімпійський цикл давньогрецької міфології.
75. Культ героя у давньогрецькій міфології.
76. Уявлення давніх греків про «фюсіс».
77. Давньогрецька епічна поезія як універсальна художня модель.
78. Культура Греція доби архаїки.
79. Поліс як соціально–політична система.
80. Основні етапи розвитку політичних інститутів давніх греків.
81. Феномен «грецького дива».
82. «Естетіс» та «логос» в античній свідомості.

83. Уявлення давніх греків про долю.
84. Культура Афін за часи Перікла.
85. Демократія як втілення особливостей світогляду давніх греків.
86. Усвідомлення давніми греками сутності культури.
87. Система освіти і виховання: грецька «пайдейя».
88. Сутність давньогрецького скульптурного канону.
89. Архітектурні форми давньогрецької культури.
90. Особливості образотворчої традиції давніх греків.
91. Повсякденна культура давніх греків.
92. Давньогрецькі свята: естетика, місце в суспільному житті.
93. Виникнення театру та його роль в давньогрецькому суспільстві.
94. Наукові системи давніх греків.
95. Художня культура доби еллінізму.
96. Наука та філософія доби еллінізму.
97. Розвиток давньогрецької історіографії.
98. Значення давньогрецької культури для світової цивілізації.

СТАРОДАВНІЙ РИМ

99. Проблема самобутності римської культури.
100. Етруски та їх культурна спадщина.
101. Вплив культури греків на життя римського суспільства II–I ст. до н. е.
102. Система римських цінностей.
103. Ідея свободи і незалежності в республіканському Римі.
104. Домінанти римської культури: держава і громадянин.
105. Формування римської інтелігенції (III–II ст. до н. е.)
106. Місце філософії у складі римської культури II–I ст. до н. е.
107. Красномовство у контексті римської культури I ст. до н. е.
108. Римське право як культурний феномен.
109. Криза римського суспільства у добу пізньої Республіки.
110. Роль традиції в культурному житті Риму.
111. Римський міф у творчості Вергілія.
112. Художня культура Риму доби Принципату.
113. Римська наука доби Імперії.
114. Проблема різноманітності культурного складу римської Імперії.
115. Місце і роль релігії у культурі Риму II–IV ст.
116. Розвиток техніки у добу Імперії.
117. Релігійна культура Риму і виникнення християнства.
118. Критика античної культури у творах Августина.
119. Формування ранньохристиянської картини світу.
120. Проблема кризи римської цивілізації.

ВІЗАНТІЯ

121. Візантійська культура між культурами Сходу і Заходу.
122. Доля античної спадщини у духовній культурі Візантії у IV–VII ст.
123. Вплив держави на стан візантійської культури.
124. Особливості розвитку релігійно–філософської думки Візантії.
125. Система християнських цінностей візантійської культури.
126. Роль слова в культурі Візантії.
127. Художня культура Візантії в VI–VII ст.
128. Склад візантійського суспільства як чинник культуротворчих процесів.
129. Константинополь як центр візантійської культури.
130. Іконоборчий рух та розвиток культури VIII–IX ст.

131. Православ'я як культурно-історичний феномен.
132. Наука у системі культури Візантії XI–XII ст.
133. Традиціоналізм як характерна риса культури Візантії.
134. Візантійська культура доби Комнінів.
135. Історіографія як феномен візантійської культури.
136. Культура Візантії в умовах вторгнення західноєвропейських хрестоносців.
137. Палеологівське Відродження.
138. Особливості розвитку гуманістичних ідей у Візантії.
139. Ісихазм і гуманізм: проблеми співвідношення.
140. Культурні контакти Візантії та Київської Русі.
141. Інтелектуал у контексті візантійської культури XIV–XV ст.
142. Візантійський образ світу.

АРАБО–МУСУЛЬМАНСЬКА КУЛЬТУРА

143. Доісламська культура арабів.
144. Іслам як культурно–історичний феномен.
145. Роль арабської мови у розвитку середньовічних близькосхідних культур.
146. Проблема швидких темпів розвитку арабської культури.
147. Образ світу в ісламі.
148. Естетичні ідеали мусульманського світу.
149. Повсякденна культура арабського Єгипту.
150. Особливості розвитку культури Середньої Азії XI–XIII ст.
151. Арабо–мусульманська культура Іспанії.
152. Мусульманська культура середньовічної Індії.
153. Проблеми історії арабської культури у творах Г.Е. Грюнебаума.
154. Проблеми історії культури арабів у творах А. Кримського.
155. Міська культура Близького Сходу.
156. Побутові типи арабської культури.
157. Арабська середньовічна наука і освіта.

СЕРЕДНЬОВІЧНА ЗАХІДНА ЄВРОПА

158. Античний культурний спадок у культури раннього Середньовіччя.
159. «Картина світу» середньовічної людини.
160. Ранньохристиянська концепція особистості.
161. Традиціоналізм середньовічної культури і проблеми розвитку.
162. Особливості культур кельтських і германських племен (вірування, прикладні мистецтва, героїчний епос).
163. Роль християнської церкви в розвитку середньовічної культури VI – X ст.
164. Культуротворча роль середньовічних монастирів.
165. «Каролінгське відродження» VIII–IX ст.
166. Універсалізм як ідеал середньовічної культури.
167. Предметне середовище середньовічної культури (проблема створення та сприйняття).
168. Європейські середньовічні університети.
169. Лицарська культура: проблеми формування і занепаду.
170. Храм як осередок середньовічних уявлень про світ.
171. Практичні знання та наука у XI–XV ст.
172. Особливості розвитку міської культури у XI–XV ст.
173. Контактність як чинник розвитку культури країн Європи.
174. Час та простір середньовічної культури.
175. Історія середньовічної культури у дослідженнях школи Анналів.
176. Проблеми середньовічної культури у роботах Й. Гейзінги.

177. Механізми соціокультурної регуляції життя середньовічного суспільства.
178. Книга як феномен середньовічної культури.
179. Народна культура Середньовіччя і проблеми її дослідження.
180. Хрестові походи на Близький Схід та їх культурне значення.
181. Сміхова культура середньовіччя.
182. Середньовічна історіографія (X–XIII ст.).
183. Середньовічний ідеал людської краси.
184. Характерні риси художньої культури Європи XI–XIII ст.
185. Вплив католицької церкви на культуру Європи XII–XV ст.

КУЛЬТУРА ВІДРОДЖЕННЯ

186. Комунальний рух та культура італійських міст у XII–XIII ст.
187. Антична спадщина у контексті італійського Відродження.
188. Католицька церква і культура Відродження: проблеми взаємовпливу.
188. Антропоцентризм як структурно-бу-дівельний принцип нової системи культури.
189. Гуманістична ідеологія, головні етапи розвитку.
190. Проблема свободи творчості у добу Відродження.
191. Етапи розвитку гуманістичної ідеології у італійському Відродженні.
192. Роль образотворчого мистецтва у культурі Відродження.
193. Порівняльна характеристика середньовічної та ренесансної естетики.
194. Менталітет італійського суспільства XV ст.
195. Наукова думка Європи напередодні Великих географічних подорожей.
196. Відкриття світу у добу Великих географічних подорожей.
197. Позаєвропейські культури в оцінках європейців XVI ст.
198. Ідеал «культурності» у добу Відродження.
199. Творча особистість: проблеми розвитку та суспільного становища.
200. Релігія та її роль у житті суспільства за уявленнями гуманістів.
201. Діалогічність як характерна риса культури Відродження.
202. Ідеальне місто: концепції італійських гуманістів.
203. Культура Флоренції др. пол. XV ст.
204. Побут і вдачі італійських гуманістів.
205. Утопічна думка у контексті культури Відродження.
206. Особливості розвитку культури Венеції др. пол. XVI – поч. XVII ст.
207. Меценатство у добу Відродження.
208. Кризові явища у ренесансній культурі Італії XVI ст.
209. Проблема виникнення ренесансних явищ у культурі Франції , Англії, Німеччини, Нідерландів.
210. Формування ренесансних явищ у культурі Франції.
211. Особливості розвитку гуманістичних ідей у Німеччині.
212. Реформація та Ренесанс: проблема взаємодії.
213. Культура Англії доби Шекспіра.
214. Католицька реакція та розвиток культури Європи др. пол. XVI– XVII ст.
215. Винайдення книгодрукування і його культуротворча роль..
216. Концепція культури Відродження О.Ф. Лосева.
217. О. Веселовський – дослідник італійського Відродження.
218. Проблеми культури Відродження у творах Л. Баткіна.

ЗАХІДНА ЄВРОПА XVII–XVIII СТ.

219. Соціокультурна криза XVI–XVII ст.
220. Особливості формування нового світогляду у XVII ст.
221. Вплив католицької церкви на розвиток культури у XVII ст.

222. Наука як феномен європейської культури XVII ст.
223. Еволюція політико–правових ідей у XVII ст.
224. Особливості розвитку художньої культури Західної Європи XVII ст.
225. Класицизм як культурно–історичний феномен.
226. Особливості структури європейської культури у XVII ст.
227. Абсолютистська монархія як соціокультурний феномен.
228. Культура Франції за часи Людовика XIV.
229. Розвиток історичної свідомості у XVIII ст.
230. Формування громадянського суспільства у XVII–XVIII ст.
231. Розвиток преси у XVIII ст.
232. Проблема формування особистості у культурі XVIII ст.
233. Проблеми вивчення стародавніх та позаєвропейських культур у XVIII ст.
234. Театр як феномен європейської культури XVIII ст.
235. Політика європейських держав у колоніях.
236. Музей і бібліотека у системі культури XVIII ст.
237. Утопія як чинник розвитку європейської культури XVIII ст.
238. Формування системи і методів гуманітарних наук у XVIII ст.
239. Вільний час та проблеми його використання у XVIII ст.
240. Філософсько–світоглядні основи Просвітництва.
241. «Католицьке Просвітництво» XVIII ст.
242. Проблеми релігійного життя Західної Європи у XVIII ст.
243. Технічний розвиток Європи у XVII–XVIII ст.
244. Особливості формування американської культури у XVIII ст.
245. Політика як феномен культури XVIII ст.
246. Культурний вплив Європи на позаєвропейські регіони.
247. Ідеологія та культура англійського Просвітництва
248. Культурні ідеали французького просвітництва.
249. Руссоїзм і його вплив на європейську культуру.
250. Просвітництво і абсолютизм в Іспанії XVIII ст.
251. «Освічений абсолютизм» у Німеччині XVIII ст.
252. Приватна власність як чинник розвитку культури Європи XVII–XVIII ст.
253. Проблема прискореного розвитку культур Росії та Німеччини у XVIII ст.

ЗАХІДНА ЄВРОПА XIX СТ.

254. Культура Франції доби Великої французької революції.
255. Формування культурної ідеології романтизму.
256. Романтизм як цілісний світогляд та загальнокультурний рух.
257. Роль та місце середніх верств населення в культурному житті Європи XIX ст.
258. Ліберальна та консервативна течії у культурі XIX ст.
259. Історизм мислення як культурний феномен.
260. Промислова революція та її вплив на культурний розвиток Європи.
261. Науково–технічна думка у XIX ст.
262. Позитивізм та його вплив на характер європейської культури.
263. Національно–культурні рухи у Європі XIX ст.
264. Політична культура Європи XIX ст.
265. Особливості розвитку літератури Європи у першій пол. XIX ст.
266. Художнє життя Франції 70–90-х рр. XIX ст.
267. Розвиток техніки др. пол. XIX ст.
268. Проблема елітарної та масової культури.
269. Проблема прогресу у європейській культурі XIX ст.
270. Книга та преса XIX ст. як культурні феномени.
271. Система освіти у Європі др. пол. XIX ст.

272. Гуманітарні науки наприкінці XIX ст.
273. Гуманістичні культурні ідеали соціальних теорій XIX ст.
274. Громадська думка як феномен культури XIX ст.
275. Феномен модернізму в культурі кінця XIX – початку XX ст.
276. Російська інтелігенція в контексті європейської культури XIX ст.
277. Культура Росії «Срібного століття».
278. Меценатство як особливе соціокультурне явище наприкінці XIX – на поч. XX ст.

СВІТОВА КУЛЬТУРА XX СТ.

279. Феномен тоталітарної ідеології першої пол. XX ст.
280. Художня культура першої чв. XX ст. і проблема дегуманізації мистецтва.
281. Політика у галузі культури у Німеччині 1920–1940 рр.
282. Проблема зіткнення елітарної та масової культури.
283. Американське кіномистецтво др. пол. XX ст.; проблема вестернізації позаамериканських культур.
284. Проблема людяності сучасної держави.
285. Культурні виміри «постіндустріального суспільства».
286. Новорадикальна ідеологія та культура др. пол. XX ст.
287. Сучасна політична культура країн європейського регіону.
288. Науково–технічний прогрес і зміна каналів культурної трансляції.
289. Постмодерн як нова культурна ідеологія др. пол. XX ст.
290. Культурологічні виміри сучасних європейських освітніх стандартів.
292. Міжнародна співпраця у галузі культури у др. пол. XX ст.
293. Культурний розвиток країн Східної Європи у др. пол. XX ст.
294. Особливості культурного розвитку СРСР у др. пол. XX ст.
295. Культура США у др. пол. XX ст.
296. Культура Франції у др. пол. XX ст.
297. Культура Японії у др. пол. XX ст.
298. Розвиток інформаційного середовища у др. пол. XX ст.
299. Політико–правова культура демократичного суспільства.
300. Криза техногенної цивілізації: сутність і прояви.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає застосування модульного навчання за кредитами і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь, навчальної аудиторної та самостійної роботи студента.

Змістовий модуль – це завершена, відносно самостійна, частина навчального курсу, що містить теоретичні та практичні завдання, систему навчально-методичного забезпечення.

Рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної студентом аудиторної та самостійної роботи, рівня набутих знань і вмінь шляхом оцінювання результатів роботи шляхом поточного та модульного контролю.

Рейтинг складається з суми балів за:

- аудиторну роботу (відвідування лекційних занять та робота на семінарських заняттях);
- самостійну роботу (письмове виконання творчих завдань);
- індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферативне опрацювання інформаційних джерел);
- екзамен.

Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається за наступним розподілом:

Поточне тестування та самостійна робота								Загальна	Екзамен	Сума	
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5	Модуль 6	Модуль 7	СРС	ІНДЗ			
T1 – T4	T5 – T9	T10 – T15	T16 – T21	T22 – T28	T29 – T34	T35 – T37	7	8	50	50	100
5	5	5	5	5	5	5					

T1, T2 ... – теми занять

Інтервальна шкала оцінювання навчальних досягнень студента

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій, комплекс методичного забезпечення дисципліни.

Програма навчальної дисципліни «Історія стародавньої культури» побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у закладах вищої освіти Міністерства освіти і науки України.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. История Древнего Востока: Учебник // Под ред. В. И. Кузищина – М.: Высшая школа, 2003. – 456 с.
2. История древнего мира. Ч. I. Первобытное общество и Древний Восток. Учебное пособие для студентов ист. фак. пединститутів / Д. Г. Редер, Е. А. Черкасова. Под ред. Ю. С. Крушкол. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1979. – 288 с.
3. История Древнего Рима: Учебник // Под ред. В. И. Кузищина. – М.: Высшая школа, 1982. – 336 с.
4. История Древней Греции: Учебник // Под ред. В. И. Кузищина. – М., 1986. – 424 с.
5. Історія культури: навчальний посібник / О. А. Гаврюшенко, В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К.: Кондор, 2004. – 763 с.
6. История мировой культуры: Наследие Запада: Античность. Средневековье. Возрождение: Курс лекций / Под ред. С.Д. Серебряного. – М.: Рос. гос. гуман. ун-т, 1998. – 429 с.

7. Історія світової культури: Культурні регіони: навчальний посібник для студ. гум. спец. вузів / Л. Т. Левчук, В. С. Гриценко та ін. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 2000. – 520 с.
8. Історія світової культури. Навчальний посібник / В. М. Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко О.В. – К.: Кондор, 2006. – 408 с.
9. Історія світової культури: Навч. посібник для студ. гуманіт. спец. вузів / Л. Т. Левчук, В. С. Гриценко та ін. – 2-є вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999. – 368 с.
10. Історія світової культури: Навч. посібник / Л. Т. Левчук, В. С. Гриценко та ін. Керівник авт. кол. Л.Т. Левчук. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2000. – 368 с.
11. Історія світової та української культури: довідник / В.А. Греченко, І.В.Чорний. – К.: Літера ЛТД, 2009. – 416 с.
12. Історія світової та української культури: підручник для ВНЗ / В. А. Греченко, І.В.Чорний та ін. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 480 с.
13. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. Вид. 2-ге, стереотип. / Ю.В. Павленко. Відп. ред. та автор вст. слова С. Кримський. – К.: Либідь, 1999. – 360 с.
14. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій: Підручник. / Кордон М.В. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 580с.
15. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посібник / За ред. М.М.Заковича. – 4-те вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2009. – 589 с.
16. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник / За ред. А.Яртися, В.Мельника. – 2-є вид. перероб. і доп. – Львів: Світ, 2005. – 567с.
17. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2-х т. / Гл. ред. С. А. Токарев. – М.: НИ БРЭ, 2000. – Т. 1. А–К. – 672 с.
18. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2-х т. / Гл. ред. С. А. Токарев. – М.: НИ БРЭ, 2000. – Т. 2. К–Я. – 720 с.
19. Пащенко В. І. Антична література: Підручник / В. І. Пащенко, Н. І. Пащенко. – К.: Либідь, 2001. – 718 с.
20. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури: навч. посібник / В. С. Полікарпов. – 2-є вид., перероб. і доп. — Харків: Основа, 1995. — 336 с.
21. Попович М. В. Нарис історії культури України: Навч. видання – К.: «АртЕк», 1998. – 728 с., іл.
22. Рубинштейн Р. И. Древний Восток: Пособие для учащихся / Р. И. Рубинштейн. – М.: «Просвещение», 1974. – 168 с.
23. Словник античної міфології / Уклад. І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. 2-ге вид. – К.: Наук. думка, 1989. – 240 с.
24. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.
25. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. / Кордон М.В. – К.: ЦУЛ, 2002. – 507 с.
26. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: Навч. посіб. / В.М. Зотов, А.В. Клімачова, В.О. Таран. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
27. Чмихов М. О. Давня культура: Навч. пос. / М. О. Чмихов. – К.: Либідь, 1994. – 288 с.
28. Юрій М. Ф. Історія світової та вітчизняної культури: Навчальний посібник / М. Ф. Юрій. – К.: Дакор, 2007. – 454 с.

Допоміжна

1. Античность как тип культуры / А. Ф. Лосев, Н. А. Чистякова и др. – М.: Наука, 1988. – 336 с.
2. Арган Дж. К. История итальянского искусства / Пер. с ит. / Дж. К. Арган. – М.: ОАО «Радуга», 2000. – 533 с., ил.

3. Арутюнов С. А. Народы и культуры: развитие и взаимодействие / С. А. Арутюнов – М.: Наука, 1989. – 247 с.
4. Барг М. А. Эпохи и идеи: становление историзма. / М. А. Барг. – М.: Мысль, 1987. – 348 с.
5. Баумгартен Ф. Эллинская культура / Ф. Баумгартен, Ф. Поланд, Р. Вагнер. – Минск: Харвест, М.: ООО «Издательство АСТ, 2000. – 512 с., ил.
6. Вернан Т. П. Происхождение древнегреческой мысли / Т. П. Вернан – М.: Наука, 1988. – 224 с.
7. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима / Пер. с польск. В. К. Ронина / Л. Винничук. – М.: Высшая школа, 1988. 460 с., ил.
8. Геродот. История [Электронный ресурс] / Геродот. – Режим доступа: <http://www.vehi.net/istoriya/grecia/gerodot/index.shtml>
9. Гиро Поль. Частная и общественная жизнь греков / Поль Гиро. – СПб.: «Алетейя», 1995. – 470 с.
10. Гиро Поль. Частная и общественная жизнь римлян / Поль Гиро. – СПб.: «Алетейя», 1995. – 592 с.
11. Греция: Храмы, надгробия и сокровища / Пер. с англ. Н. Белова. – М.: ТЕРРА, 1997. – 168 с., ил.
12. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. Выпуск 1. / Н. А. Дмитриева. – М.: «Искусство», 1985. – 318 с.
13. Древние цивилизации / Под общ. ред. Г. М. Бонгард-Левина. – М.: Наука, 1989. – 479 с.
14. Левек П. Эллинистический мир / П. Левек. М.: Наука, 1989. – 135 с.
15. Елліністична цивілізація [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
16. Иофан Н. А. Культура Древней Японии / Н. А. Иофан. – М.: «Наука», 1974. – 263 с.
17. История мировой культуры (мировых цивилизаций) / Под ред. Г. В. Драча. – Изд. 4-е. – Ростов н/Д.: Феникс, 2005. – 544 с.
18. История письма: Эволюция письменности от Древнего Египта до наших дней / Пер. с нем. – М.: Эксмо; СПб.: Terra Fantastica, 2002. – 400 с., ил.
19. История Японии. Сдревнейших времён до 1868 года / Отв. Редактор А. Е. Жуков. – М.: Институт востоковедения РАН, 1998. – 659 с.
20. Кацнельсон И. М. Культура древнего Египта / И. М. Кацнельсон – М.: Наука, 1976. – 435 с.
21. Кертман Л. Е. История культуры стран Европы и Америки / Л. Е. Кертман – М.: Высшая школа, 1987. – 304 с.
22. Киддер Дж. Э. Япония до буддизма. Острова, заселенные богами / Э. Дж. Киддер. – М.: Центрполиграф, 2003. – 286 с.
23. Культура Стародавньої Греції [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://uk.wikipedia.org/wiki/Культура_Стародавньої_Греції.
24. Культура Стародавнього Риму [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://uk.wikipedia.org/wiki/Культура_Стародавнього_Риму.
25. Культура Стародавнього Сходу [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://uk.wikipedia.org/wiki/Культура_Стародавнього_Сходу.
26. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима / К. Куманецкий. – М.: Высшая школа, 1990 – 456 с.
27. Кун Н. А. / Легенды и мифы Древней Греции и Древнего Рима / Н. А. Кун, А. А. Нейардт. – СПб.: 2000. – 608 с.
28. Ліндсей Джек. Коротка історія культури. В двох томах. Том 1 / Джек Ліндсей. – К.: «Мистецтво», 1995. – 135 с.
29. Ліндсей Джек. Коротка історія культури. В двох томах. Том 2 / Джек Ліндсей. – К.: «Мистецтво», 1995. – 254 с.

30. Лосев И. История и теория мировой культуры. Европейский контекст / И. Лосев – К.: Либидь, 1995. – 224 с.
31. Лосев Ф. А. Очерки античного символизма и мифологии / Ф. А. Лосев. – М.: Мысль, 1993. – 959 с.
32. Оппенгейм А. Древняя Месопотамия / А. Оппенгейм – М.: Наука, Главная редакция восточной литературы, 1990. – 319 с.
33. Перуден Ф. Цивилизации Древнего мира / Ф. Перуден. Пер. с фр. Ю. Гусев. – М.: «Махаон», 2005. – 126 с.
34. Петров Т. К. Язык, знак, культура / Т. К. Петров – М. Высшая школа, 1992. – 236 с.
35. Померанцева Н. А. Эстетические основы искусства Древнего Египта / Н. А. Померанцева – М.: Искусство, 1985. – 253с.
36. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин – М.: Политиздат, 1992. – 543 с.
37. Тайлор Э. Б. Миф и обряд в первобытной культуре / Э. Б. Тайлор. / Смоленск: Русич, 2000. – 624 с.
38. Тайлор Э. Б. Первобытная культура / Э. Б. Тайлор. – М.: Политиздат, 1989. – 573 с.
39. Тойнбі А. Дослідження історії. У 2-х т. Том 1 / Пер. з англ. В. Шовкуна / А. Тойнбі. – К.: Основи, 1995.. – 614 с.
40. Тойнбі А. Дослідження історії. У 2-х т. Том 2 / Пер. з англ. В. Митрофанова, П. Таращука / А. Тойнбі. – К.: Основи, 1995.– 406 с.
41. Хук С. Г. Мифология Ближнего Востока / С. Г. Хук. – М.: Наука, 1991. – 216 с.
42. Церен Э. Библийские холмы / Э. Церен. Пер. с нем. Н. В. Шафранской. – М.: «Наука», 1966. – 479 с.
43. Шахнович М. И. Первобытная мифология и философия / М. И. Шахнович. – Л.: «Наука», 1971. – 240 с.
44. Штаерман Е.М. Социальные основы религии Древнего Рима / Е. М. Штаерман. – М.: Наука, 1987. – 320 с.